

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ ДС/СС 05/4-02 бр. 397/2-XVII/11 08.03.2016. године	
--	--

ВЕЋЕ НАУЧНИХ ОБЛАСТИ
ДРУШТВЕНО-ХУМАНИСТИЧКИХ НАУКА

Наставно-научно веће Филозофског факултета у Београду је на својој III редовној седници, одржаној 08.03.2016. године – на основу чл. 202. став 1. алинеја 14. и 15. Статута Факултета, прихватило Извештај Комисије за докторске студије с предлогом теме за докторску дисертацију: ВИЗУЕЛНА КУЛТУРА У СЛУЖБИ ВОЈСКЕ КНЕЖЕВИНЕ/КРАЉЕВИНЕ СРБИЈЕ 1878-1913., докторанда Бојане Илић.

За ментора је одређен проф. др Ненад Макуљевић.

Доставити: 1x Универзитету у Београду 1x Стручном сараднику за докторске дисертације 1x Шефу Одсека за правне послове 1x Архиви	ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА Проф. др Војислав Јелић
---	--

Факултет <u>Филозофски</u>	УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ Веће научних области друштвено-хуманистичких наука (Назив већа научних области коме се захтев упућује)
<u>04/1-2 бр. 6/14</u>	
<u>8.03.2016.</u> (број захтева)	
 (датум)	

ЗАХТЕВ
за давање сагласности на предлог теме докторске дисертације

Молимо да, сходно члану 46. ст. 5. тач. 3. Статута Универзитета у Београду («Гласник Универзитета», бр. 131/06), дате сагласност на предлог теме докторске дисертације:

Визуелна култура у служби војске Кнежевине и Краљевине Србије 1878 - 1913

(пун назив предложене теме докторске дисертације)

НАУЧНА ОБЛАСТ историја уметности

ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ:

Име, име једног од родитеља и презиме кандидата:

Бојана (Мика) Илић

Назив и седиште факултета на коме је стекао високо образовање: Филозофски факултет у Београду

Година дипломирања: 2006.

Назив мастер рада кандидата: _____

Нова улога музеја у Србији. Интердисциплинарни центар за развој музејске публике

Назив факултета на коме је мастер рад одбрањена: Универзитет уметности у Београду

Година одбране мастер рада: 2009. Интердисциплинарске студије

Обавештавамо вас да је Наставно-научно веће
на седници одржаној 8.03.2016.

размотрило предложену тему и закључило да је тема подобна за израду докторске дисертације.

	ДЕКАН ФАКУЛТЕТА Проф. др Војислав Јелић
--	--

Додатак уз образац 1.

ПОДАЦИ О МЕНТОРУ

за кандидата	Бојану Илић
--------------	-------------

Име и презиме ментора:	Ненад Макуљевић
Звање:	редовни професор

Списак радова који квалификују ментора за вођење докторске дисертације:

1. The political reception of the Vienna School: Josef Strzygowski and Serbian art history, Journal of Art historiography No.8 (2013)

2. Андреја Дамјанов: архитекта позноосманског Балкана, Зборник Матице српске за ликовне уметности 38 (Нови Сад 2010), 137-150.

3. Habsburg Oreintalism: The Image of Bosnia and Herzegovina in the «Kronprinzenwerk», Зборник Матице српске за ликовне уметности 41 (Нови Сад 2013), 71-87.

4. Jugoslawien vor Jugoslawien. Südlawische Brüderlichkeit unter Künstlern, in: Brüderlichkeit und Bruderzwist. Mediale Inszenierungen des Aufbaus und des Niedergangs politischer Gemeinschaften in Ost-und Südosteuropa, Hrsg. Von T.Zimmermann, V&R Press Göttingen 2014, 214-229.

5. Pilgrimage and Memory. The Picture of the Holy Land in Early Modern Visual Culture of the Balkans, Heilige Landschaft – Heilige Berge: Achter Internationaler Barocksommerkurs, Hrsg von W. Oechslin, Einsiedeln, Zürich: Gta Verlag 2014, 54-67.

Заокружити одговарајућу опцију (А, Б, В или Г):

А) У случају менторства дисертације на докторским студијама у групацији техничко-технолошких, природно-математичких и медицинских наука ментор треба да има најмање три рада са SCI, SSCI, AHCI или SCIE листе, као и Math-Net.Ru листе.

Б) У случају менторства дисертације на докторским студијама у групацији друштвено-хуманистичких наука ментор треба да има најмање три рада са

релевантне листе научних часописа (Релевантна листа научних часописа обухвата SCI, SSCI, AHCI и SCIE листе, као и ERIH листу, листу часописа које је Министарство за науку класификовало као M24 и додатну листу часописа коју ће, на предлог универзитета, донети Национални савет за високо образовање. Посебно се вреднују и монографије које Министарство науке класификује као M11, M12, M13, M14, M41 и M51.)

В) У случају израде докторске дисертације према ранијим прописима за кандидате који су стекли академски назив магистра наука ментор треба да има пет радова (референци) које га, по оцени Већа научних области, квалификују за ментора односне дисертације.

Г) У случају да у ужој научној области нема квалификованих наставника, приложити одлуку Већа докторских студија о именовању редовног професора за ментора.

ДЕКАН ФАКУЛТЕТА

Датум _____

М.П.

проф. др Војислав Јелић

**Образложење предлога теме докторске дисертације
кандидата Бојане Илић**

**ВИЗУЕЛНА КУЛТУРА У СЛУЖБИ
ВОЈСКЕ КНЕЖЕВИНЕ И КРАЉЕВИНЕ СРБИЈЕ
1878 – 1913.**

ПРЕДМЕТ ИСТРАЖИВАЊА

Предмет истраживања је улога визуелне културе у војсци Кнежевине / Краљевине Србије у периоду од 1878. до 1913. године. У раду ће бити испитивани облици визуелне културе настали за потребе српске војске у наведеном периоду. Истражићемо које функције и значења су били додељивани различитим видовима визуелног изражавања и на који начин је српска војска као институција и организација контролисала ликовну продукцију и креирала своју репрезентацију у визуелној култури у последњим деценијама 19. и почетком 20. века.

Изабрани хронолошки оквир, у којем желимо да испитамо улогу (значење и намену) визуелне културе у српској војсци, је период у којем је расла политичка и друштвена моћ српске војске. Након Другог српско- турског рата и Берлинског конгреса, победничка српска војска, која је умногоме допринела дугоочекиваној независности Србије, имала је задатак да се модернизује (*Милићевић, М., 2002, Ратковић – Костић, 2007, 2008; Бјелајац, М., 1994*) и оспособи како би очувала стечену независност и довршила “борбу за национално ослобођење српског народа од туђинске власти“ (*Ратковић- Костић, С., 2007*). Поред извршења ових политичких циљева, војска је представља и главну узданицу владара (*Ратковић- Костић. С., 2007*). Она је била једна од најважнијих државних институција о чему сведоче изузетна финансијска и материјална издвајања за војску (*Ратаковић- Костић, С., 2007*).

У овом периоду српска војска је пролазила кроз опсежне реформе које су конципиране, између осталог, и на основу искуства из српско – турских ратова. Један од закључака анализе искустава из претходних ратова била је потреба за уздизањем нивоа морала војске. Значај борбене снаге у ратовању у страним војним доктринама пренесен је и у војну доктрину српске војске. Војска је сматрала да визуелно поседује посебно морализаторско – дидактичко дејство на војника.

Визуелни *exempla virtutis* су били у служби јачања патриотских и националних осећања меморисањем оних који су живот посветили ослобођењу српског народа и стварању слободне државе. Примери су служили да укажу на сврсисходност жртве и

вољу заједнице да све будуће жртве памти, поштује и слави. Такве поруке су преношене путем различитих визуелних медија међу којима је најзаступљенији скулптура и слика. Војска је инсистирала на представама хероја нације, националне прошлости и територије, чиме се истицала «милитантност националне идеје» (Макуљевић, Н., 2006). У истом смислу, може се посматрати и фонд Војног музеја, који је основан 1878. године, који је имао улогу да чува успомену на херојску прошлост борбе за независност Србије.

Као важно средство за јачање моралне спремности војника била су и дела сакралне уметности (иконе, богослужбени предмети, капеле и цркве,...). Вера у вечити живот умањивала је страх од смрти. Истицани су племенити циљеви жртвовања војника за своју веру и пропрагирана идеја о војнику као Христовом ратнику. Поред дела сакралне уметности, у војсци је и застава имала значење светиње око које су се градили ритуали којима се конструисало заједништво у жртви за веру, краља и отаџбину.

Дисциплина је сматрана важним елементом борбене снаге. Марш, егзерцир и строј представљали су визуелне манифестације ефикасности колективног тела и визуелног идентитета војске. Појединчна тела војника су била и систематизована, изабрана према одређеним критеријумима и униформисана како би се постигло визуелно јединство колективног тела. Нарочито спроводећи идеју једнообразности настојало се да се све области војног живота јасно дефинишу и што је могуће више уједначе и дисциплинују.

Визуелно је омогућавало тражену ефикасност и ефектност и кроз један јасан и препознатљив хијерархијски систем који је био примењен на војној униформи, корпоралној реторици, одликовањима, ефемерним спектаклима.... Поред тога, униформа и друга војна обележја и ритуали визуелно су издвајали припаднике српске војске у друштву.

Временски оквир, који смо предложили као тему рада, карактеристичан је и по политичким циљевима у којима је истакнута улога владара као врховног команданта. Стога, српска војска је готово неизоставан сегменат владарске визуелне пропаганде и репрезентације; слика владара је представљала слику војске (Борозан, И., 2013).

Војска је представљала важну државну институцију независне Србије, што је истицано и кроз архитектуру војних установа, касарни и њихову позицију у градској топографији. Поред тога, војска је била важан чинилац свих ефемерних спектакала који су славили државне празнике и меморисали важне догађаје и личности из прошлости.

Као један од циљева војних реформи било је и стварање обучене масовне стајаће војске (*Јовановић, С., 1934а, Ратаковић- Костић, С., 2007.*) На тај начин, значајан део српског друштва био је у додиру са војном културом. С друге стране, велики број удружења који су промовисали физичку културу (*Гавриловић, Д., 2011*) и у чијем раду су учествовали српски официри представљало је цивилно подручје у који су преношена основна обележја војне визуелне културе. Стога, сматрамо да је визуелну културу у Србији у последњим деценијама 19. и почетком 20. века могуће разматрати и у контексту све веће присутности војне културе у грађанству и тежње војске и државе да народни дух сједине са војним духом, а грађанске врлине са војним врлинама (*Деринга, 1890*). У остваривању таквог циља, визуелној култури је дат велики значај.

ЦИЉ ИСТРАЖИВАЊА

Циљ истраживања је да идентификује и систематизује функције и значења визуелне културе у војсци Кнежевине / Краљевине Србије у периоду од 1878. до 1913. године. Рад би требало да истражи и присутност визуелне културе војске Кнежевине / Краљевине Србије у јавној сфери и њена својства у односу према визуелној култури Србије у задатом хронолошком оквиру.

Тек у новије време, историјска наука превазилази до тада искључиво интересовање за српску војску у оквиру историје ратова и политичке историје Србије, и почиње да се занима за њену организацију, формацију, наоружање, опрему, војно образовање, улогу у друштвеном животу (*Вуксановић-Анић, Д., 1993, Ратковић – Костић, С., 2007; Милићевић, М., 1999, 2002; Љушић, Р., Бојковић, С., Пришић, М., Јововић, Б., 2000*), приватни живот српских официра (*Милићевић, М., 2006*), развој њене војне доктрине (*Ђукић, С., 2013*). С друге стране, у научним студијама о визуелним уметностима и култури Србије с краја 19. и почетком 20. века, остала је недовољно истражена улога српске војске у визуелној продукцији. Пажња историографије била је посвећена истраживању различитих видова визуелног изражавања код српске војске, али фрагментарно. Разматрани су посебно проблеми униформе (*Васић, П., 1980*), војне заставе (*Самаршић, Д., 1983.*), одликовања (*Кулић, Р., 2014, Аџовић, Д., 2013, Сав, Р., Милић, Т., 2009.*), а за период ратних 1912- 1918. година, историографија је показала интересовање и за појаву школованих сликара у редовима српске војске (*Шуица, Н., 1982; 2012*). Међутим, неки други важни сегменти визуелне културе, попут споменика, ефемерног спектакла, униформности као визуелног феномена ширег значења од униформе, тела као визуелног медија, нису били разматрани у контексту српске војске.

Из тог разлога, предлажемо рад који ће свеобухватно посматрати различите видове визуелног изражавања који су у вези са српском војском у последњим деценијама 19. века и почетком 20. века.

Циљ истраживања је да недовољно истражене функције, значења и форме визуелне културе у српској војсци у Кнежевини / Краљевини Србији у другој половини 19. и почетком 20. века истражимо примењујући новије теорије и методе студија визуелне културе, критичке историје уметности и новијих студија културне историје.

ОСНОВНЕ ХИПОТЕЗЕ

Основне хипотезе су:

Визуелна култура представља значајан чинилац изградње колективног идентитета војске Кнежевине / Краљевине Србије.

Војска Кнежевине / Краљевине Србије је била један од активних носилаца националне визуелне уметности и културе памћења у Србији у последњим деценијама 19. и почетком 20. века.

Војска Кнежевине / Краљевине Србије је, крајем 19. века и почетком 20. века, препознавала визуелну културу као ефикасно и ефектно средство за остваривање циља да постане модерна и јака европска војска способна да оствари националне интересе.

Специфична визуелна конструкција стварности српске војске у зависном је односу према потребама војске да јача моралу снагу војника, њене организацијске и институционалне моћи и постане препознатљива и утицајна друштвена група.

МЕТОД ИСТРАЖИВАЊА

Сматрамо да постављени циљеви истраживања и изнете основне хипотезе предложеног докторског рада захтевају примену више метода, разрађених у оквирима студија визуелне културе, новије тзв. критичке историје уметности и новијих студија културне историје.

Истраживање ће укључити, поред традиционално историјскоуметничког предмета проучавања (академске уметничке праксе), и друге видове визуелног, тј. различите врсте слика налазећи за то своје упориште у теоријама студија визуелне културе које указују на једнаку семантичку комплексност и дела популарне и академске

културе у истоветним контекстима (*Rampley, M., 2005, Херберт, Ц. Д., 2004, Макуљевић, Н., 2006*).

Предмету истраживања приступићемо са позиција друштвене историје уметности и тзв. критичких историја уметности чији приступи се заснивају на критичком преиспитивању идеолошке функције дела визуелне културе, њихове сведочанствене вредности о друштвеним односима, односно испитивању друштвених детерминанти дела визуелних уметности. (*Schneider, N., 2007, Kolečnik, Lj, 2005, Eisenman, S.F., 2002*) Узећемо у обзир и приступе који произилазе из истраживања која се баве феноменом рецепције и посматрања дела визуелне културе као комуникацијских медија, тј. чињенице да се комуникација одвија у одређеном просторном, временском и функционалном контексту; контексту сопственог медија (уметничка слика, скулптура, фотографија, архитектура и др), да је комуникација одређена и формом, величином дела и сл. Поред тога, оваква врста приступа полази од тезе да је дело „направљено“ за некога, тј. да је својим формалним решењима, стварлац дела „предвидео“ посматрача који, посматрано на тај начин, постаје и функција дела. (*Holly, M. A., 1995, Kemp, W, 2007*). У том смислу, значајан део грађе ће представљати и сведочанства о селекцији дела за фонд Војног музеја, сведочанства о откупима и наруџбинама ликовних дела од стране Министарства војног, затим, ликовна критика и промишљања српске војске о значењима и улози дела визуелне културе у оновременој штампи, мемоарима, службеним документима и сл. Тако ће се функција дела визуелне културе посматрати превасходно полазећи од интереса и рецепције одређене друштвене групе и одређене државне институције каква је српска војска али сагледавајући их у односу на опште историјске, политичке, културне и друштвене контексте визуелне перцепције и продукције у Србији у другој половини 19.века и почетком 20.века.

Истражићемо улогу визуелних репрезентација, посматрајући их као систем знакова који настају и циркулишу у оквиру одређених културних, политичких, друштвених, географских дискурса и др, у образовању идентитета попут милитантног националног маскулинитета (*Макуљевић, Н., 2006, Berger, M., et al, 1995, Шмале, В., 2011*) , и улогу слике у техникама дисциплиновања.

СТРУКТУРА РАДА

1. Уводна разматрања

Сагледавајући стање научне истражености визуелне културе у Србији у односу на српску војску од 1878. до 1913. године, у уводном разматрању ће бити сагледана потреба да се досада неистражени проблеми односа српске војске и визуелне културе поставе као предмет истраживања докторског рада. Поред циљева истраживања и хипотеза, у уводним разматрањима биће дата и основна теоријска полазишта и методе којима ћемо се руководити у истраживању задате теме, као и објашњење структуре рада.

2. Државно – друштвени оквири визуелне продукције за српску војску

У другом поглављу презентоваће се резултати истраживања који се односе на функционисање система визуелне продукције за српску војску. У овом поглављу навешћемо законска и подзаконска акта који су детерминисала визуелну продукцију за потребе српске војске, и друге утицаје државне политике у другој половини 19. века и почетком 20. века који су се односили на српску војску и утицали на њену визуелну културу. У оквиру овог поглавља посебна пажња биће посвећена утицајима владарске идеологије на визуелну културу војске.

Указаћемо и на главне организационе носиоце унутар Министарства војног задужене за осмишљавање и реализацију главних елемената визуелног идентитета српске војске (униформа, опрема, мобилијар, касарна и други војни објекти, одликовања,...), као и друге врсте визуелних артефаката (иконе, бојне слике, споменичка скулптура,...) . Показаћемо начине набавке и дистрибуцију визуелних артефаката у војсци, као и сарадњу са другим државним институцијама (нпр. Министарство грађевина, Министарство просвете и црквених дела,...). Обратићемо пажњу и на ангажовање школованих уметника (пре свега сликара и архитеката), као и истакнутих научника за потребе српске војске и њихов утицај на визуелну културу српске војске.

3. Визуелни идентитет

У овом поглављу ће бити разматрана улога визуелне културе у конструкцији визуелног идентитета Војске Кнежевине односно Војске Краљевине Србије. Униформа, војна ознака и ратна опрема, простор и мобилијар, корпорална реторика, одликовања, застава, колективно тело војске посмарано у оквиру државних, владарских и војних свечаности (нпр. прослава проглашења Краљевине Србије, прослава косовске петстогодишњице, прослава сто година од почетка Првог српског устанка, итд), као и архитектонска и градитељска остварења реализована за потребе војске (нпр. зграда

Министарства војног (1895), Офицерског дома (1885), Војне академије (1898-1900), Касарне VII пука у Београду (1895), касарни у Врању, Чачку, Ужицу, комплекс војне болнице у Београду (1900), зграда Офицерске задруге (1908), и сл) разматраће се у овом поглављу као нека од важних поља визуелне културе која су комуницирала јединствени визуелни идентитет српске војске са припадницима војске и са заједницама ван војске.

У овом поглављу, биће представљени резултати истраживања односа значења, садржаја и форме визуелног идентитета српске војске са захтевима за њеном модернизацијом, захтевима за инкорпорирање националне традиције и у визуелни идентитет српске војске, затим однос са друштвеним захтевима и државном политиком. Истражићемо функције војног визуелног идентитета српске војске, и то као репрезентативне слике једне савремене европске војске, важне националне институције и моћне друштвене групе, као и функцију њене слике у владарској пропагандној политици.

4. Визуелна култура у служби подизања морала војника

У овом поглављу биће изложени резултати истраживања која се односе на разумевање визуелне културе за подизање морала војника код српске војске. Ово поглавље ће представити напоре српске војске да прати савремене токове европске војне мисли који се односе на улогу слике и споменика као васпитног средства и њен значај за побољшање моралних аспеката једне војске. У том смислу, предмет истраживања ће представљати дела која су у вези са грађењем солидарности на основу патриотских и националних идеја. Тако су се, у „Војничкој читанци“ из 1893. године чији је аутор Ђенералштабни капетан Милош М. Васић, нашли, између осталог, портрети цара Душана, хајдука Вељка, Карађорђа, слике Битке Суводолске, Танаска Рајића који брани топове, а у „Коњичкој служби“ из 1907. године чији је аутор коњички мајор Андоновић, представе Синђелића на Чегру, слике Победа Срба над Бугарима код Ћустендила (Велбужда), представе Бошка Југовића, Катанића на Нешковом Вису,... У овај корпус дела спадају и она дела која је врховна команда, још за време трајања ратног стања после другог српско – турског рата (1878), наручила како би се меморисали „важни моменти бојева у томе рату“ (Бој на Св. Николи децембра 1877; Борба на Равном Бучју; Борба на великој и малој Копашници 9. јануара 1878; Турци потиснути са Копашнице напуштају Грделички теснац; Борба око „Два брата“; Борба под Пљачкавицом), као и слике „најважнијих и најлепших партија предела и старих споменика у ослобођеним крајевима“ (Црква св. Николе у Куршумлији; Црква

Кончулска; Црква у долини р. Растовнице; Грделица и Равно Бучје; Споменик Синђелићев и Ћеле Кула; Момин камен у Цепу; Град Краљевића Марка (Голубац)...).

Поред наведеног, истраживаћемо и одликовања, заставе, као врсте визуелних артефакта чија је примарна функција била да поставе моралну борбеност. Овде ће бити укључене и активности српске војске на подизању споменика посвећених изгинулима у борбама за независност Србије, као што су споменик Кочи Петровићу (Анђелковићу), споменици у Књажевцу, Ваљеву и Ивањици (1880), иницијатива и прилози за подизање већег споменика Синђелићу на Чегру (1889), пројекат пор. П. Раносавића за споменик Хајдук Вељку у Неготину (1889), споменик изгинулим јунцима на Рујевици код Алексинца, споменик Карађорђу на Калемегдану (1913),...

У оквиру овог поглавља, узећемо у обзир и дела сакралне уметности која су настајала за потребе војске јер је вера у српској војсци била препозната као важан елемент који је јачао осећај сврисисходности жртве. У том смислу, посебна пажња ће бити посвећена раду верске службе у оквиру српске војске. Тако ће у овом сегменту рада, наша пажња бити усмерена на артефакте као што су иконе које су према Пропису о прослави слава и команди из 1888. године, требало да буду у свакој канцеларији команде и војног завода (*Службени војни лист, 1888*) или оне које су набављене за војничке спаваоне и канцеларије 1899. године (иконе Исуса Христа, св. Богородице, св. Николе, св. Ђорђа, св. Александра Невског, св. Пантелејмона, св. Варваре) (*Службени војни лист, 1899*).

Мапирање визуелних артефаката морализаторског карактера биће разматрано узимајући у обзир њихов медији, функцију и позицију (нпр. разгледница, илустрација у војном часопису или литератури дидактичко – морализаторског карактера или часописима намењеним широј популацији, споменичка скулптура у јавном простору, слике, декорација у/на војним објектима, застава у обредима њеног освешћења и др.).

5. Ратна пропаганда и вузелна култура

У петом поглављу истражићемо улогу визуелних садржаја у штампи (Балкански рат у слици и речи, Илустрована ратна хроника и др.) и употребу и других визуелних медија у сврху ратне пропаганде. Пажњу ћемо посветити улози ратних сликара и фотографа, која им је поверена од стране Штаба Врховне команде у току Балканских ратова и непосредно након рата. Истражићемо опусе сликара, као што су Петр Раносавић, Тодор Швракић, Драгомир Глишић (*Шуца, Н., 2012, 1982*), као и фотографа Ристе Марјановића, Драгише Стојадиновића, и др. (*Тодић, М., 1993*). Пажња ће бити посвећена и старалаштву других уметника према захтевима српске војске, као

што је на пример ангажовање архитекте Момира Коруновића (*Кадиевић, А, 2013*). Овде ће се употребити и одређена врста компарације са европском визуелном културом која је била у служби ратне пропаганде других европских војски до Првог светског рата.

6. Закључна разматрања

Закључна разматрања ће систематизовати резултате истраживања изнете у претходним поглављима и то на такав начин да омогуће разматрање доприноса предложеног докторског рада студијама визуелне културе у Србији у последњим деценијама 19. и првим деценијама 20. века. Ово поглавље докторског рада садржаће и посебне закључке о доприносу истраживања разумевању природе политика репрезентација, улоге визуелних артефакта и уопште слике (*image*) у идентитетском конструисању, дисциплиновању понашања појединаца, као и услова и механизма њиховог деловања у том процесу.

ИЗВОРИ И ЛИТЕРАТУРА

ИЗВОРИ

Необјављена грађа

Архив Србије

Министарство војно (несређена грађа)

Архив југословенске кинотеке

Војни архив

Војска Краљевине Србије

Новине и часописи

Балкански рат у слици и речи

Београдске новине

Борба

Војин

Илустровани гласник

Илустровани Мали журнал

Илустрована ратна хроника

Искра

Кадикејски гласник

Мале новине

Мутна Марица

Недеља

Орао

Отаџбина
Политика
Ратник
Слава
Службени војни лист
Србин
Срђ
Српски витез
Српски соко
Стража
Стрељачки гласник

Публикована архивска грађа, текстови и књиге

Алимпиић, М., *Живот и рад генерала Ранка Алимпиића*, Београд 1892.

Андоновић, Драг. Ј., *Коњаничка служба*, Београд 1907.

Андоновић, Драг. Ј., *Коњаничка служба*, Београд 1911.

Бранковић, Н., *Упитник за читање планова и карата*, Београд 1892.

Васић, М., *Висока војничка дисциплина*, Београд 1909.

Васић, М., *Војничка читанка*, Београд 1893.

Васић, М., *Војска и политика*, Београд 1910.

Витас, С., *Официр у друштву*, Београд 1897.

Двадесетпетогодишњица Ратника, месечног војног листа, кога издаје Главни генералштаб 1879-1904, Београд 1904.

Драгашевић, Ј., *Војничка речитост*, 1876.

Драгашевић, Ј., *Војничка стилистика*, Београд 1875.

Драгашевић, Ј., *Начела војне географије*, Београд 1876.

Друга двадесетпетогодишњица Ратника, месечног војног часописа, који издаје Министарство војске и морнарице 1904 – 1934, Београд 1935.

Ђурић, Д., *Ратна начела Наполеонова*, Београд 1860.

Ђурић, Д., *Тактика војевања – стратегија*, Београд 1895.

Живановић, М., *Моралне дужности војника*, Београд 1894.

Јокић, К., *Војнички буквар*, Београд 1893.

Карић, В., *Србија, опис земље народа и државе*, Београд 1887.

Магдаленић, М.М., *Касарне у Пожаревцу, Књажевцу и Пироту упоређене са оним у Горњ. Милановцу, Пожеги и Ваљеву, расправа*, Београд 1891.

Магдаленић, С., *Читанка за редове и ниже чинове у српској војсци*, Београд 1889.

Магдаленић, С., *Војничка заклетва*, Београд 1909.

Магдаленић, С., *Подофицир*, Крагујевац 1892.

Марковић, М., *Моје успомене*, Београд 1906.

Миловановић, К., *Артиљерија у осам делова са сликама у засебној свесци*, Београд 1879.

Мишић, Ж., *Стратегија вештуна ратовања*, Београд 1907.

Павловић, Т., *Из психологије борбе*, Београд 1914.

Пешачки редов у српској војсци, Крагујевац 1887.

Правила Дунавског „Кола јахача кнеза Михаило“ које стоји под највишом заштитом његовог величанства краља Александра I, Београд 1892.

Споменица педесетогодишњице Војне академије 1850 – 1900, Београд 1900.
Споменица Војне академије 1850 – 1925, Београд 1925.
Споменица за прославу шездесетогодишњице Краљеве гарде 1838 – 98, Београд 1898.
Стокић, С., *Рат и ратовање, прва свеска*, Београд 1885.
Христић, Н.К., *Записи старог Београђанина*, Београд 1937.

ОДАБРАНА ЛИТЕРАТУРА

Aleksander, V., *Sociologija umetnosti*, Beograd 2007.
Art History, Aesthetics, Visual Studies, ed. M. A. Holly and K. Moxey, Sterling and Francine Clark Art Institute, 2003.
Asman, J., *Kultura pamćenja: pismo, sećanje i politički identitet u ranim visokim kulturama*, Beograd 2011.
Assmann, A., *Rad na nacionalnom pamćenju*, Beograd 2002.
Ацовић, Д., *Слава и част : одликовања међу Србима : Срби међу одликовањима*, Београд 2013.

Baba, H., *Smeštanje kulture*, Beograd 2004.
Bal, M., Bryson, N., *Semiotika i povjest umjetnosti*, u: *Umjetničko djelo kao društvena činjenica*, priredila Kolečnik, Lj., Zagreb 2005, 53-104.

Bal, M., Visual Essentialism and the Object of Visual Culture, *Journal of Visual Culture*, vol. 2, no. 1 (2003), 5-32.

Bal, M., *Looking in: The Art of Viewing*, Amsterdam 2001.
Belting, H., *Art History after Modernism*, The University of Chicago Press 2003.

Belting, H., Image, Medium, Body: A New Approach to Iconology, *Critical Inquiry* 31 (Winter 2005), The University of Chicago 2005, 302 -

Belting, H., *Likeness and Presence. A History of the Image before the Era of Art*, The University of Chicago Press 1996.

Belting, H., *The Germans and their Art*, Yale University Press 1998.

Berk, P., *Istorija i društvena teorija*, Beograd 2002.

Бјелајац, М, Војска као фактор модернизације, у: *Србија у модернизацијским процесима XIX и XX века*, Београд 1994.

Богдановић, Б., *Архитектура Србије у XIX веку*, Београд 2006.

Борозан, И., *Визуелна култура и идеолошко уобличавање Војнотехничког завода у Крагујевцу*, Историјска и уметничка баштина Војнотехничког завода, Крагујевац 2005, 93-111.

Борозан, И., *Репрезентативна култура и политичка пропаганда : споменика кнезу Милошу у Неготину*, Београд 2006.

Борозан, И., *Слика и моћ: представа владара у српској визуелној култури 19. и почетком 20. века*, докторска дисертација одбрањена 24.01.2013. године на Филозофском факултету Универзитета у Београду, Београд 2013.

Борозан, И., Слика моћи: тријумфални улазак краља Петра Карађорђевића и престолонаследника Александра Карађорђевића у Скопље, *Лесковачки зборник*, год.53, бр.53, Лесковац 2013, 220-233.

Борозан, И., Споменик Карађорђу - симболизам, театрализам и медијско прожимање, *Наслеђе XIII*, Београд 2012, 27 – 47.

Bryson, N., Gericault and „Masculinity“, in: *Visual Culture: Images and Interpretations*, ed. Bryson, N., Holly, M.A, Моху, К.Р.Ф, Hanover and London 1994.

Ванушић, Д., Подизање споменика Победе на Теразијама, *Наслеђе VIII*, бр.9, Београд 2008, 193- 210.

Vasić, Č., *Braća De Žon u Beogradu 1888*, Beograd 2014.

Васић, П., *Униформе српске војске 1808-1918*, Београд 1980.

Гавриловић, Д., Утицај српске војске на појаву и развој физичке културе у Србији у XIX и почетком XX века, *Токови историје*, бр.2, Београд 2011.

Давидов, Д., *Српска графика XVIII века*, Нови Сад 1978.

Деринга, Морални елемент и његов утицај за вође и војску (превод са немачког Раде Крајновић), *Ратник: лист за војне науке, новости и књижевност*, год..XII, књ.XXII, јануар – јун 1890, Београд 1890, 68-82.

Der politische Totenkult, Kriegerdenkmäler in der Moderne, Hrsg. Von R. Koselleck und M. Jeismann, München 1994.

Ђукић, С., *Страни утицаји на развој српске војне доктрине 1878 -1918*, докторска дисертација одбрањена на Филозофском факултету Универзитета у Београду, Београд 2013.

Ђурић- Замоло, Д., *Градитељи Београда 1815-1914*, Београд 1981.

Екмечић, М., *Стварање Југославије 1790-1918*, 1, 2, Београд 1989.

Exploring Visual Culture. Definition, Concepts, Context, ed. Rampley, M., Edinburgh University Press 2005.

Žirarde, R., *Politički mitovi i mitologije*, Beograd 2000.

Interpreting Visual Culture: Exploration in the Hermeneutics of the Visual, ed. Heywood, I., Sandywell, B., New York: Routledge 1999.

Iconography, Propaganda, and Legitimation, ed. Ellenius, A., Clarendon Press 1998.

Јавни споменици и спомен обележја: колективно памћење и/или заборав (зборник радова), Београд 2014.

Јевтовић, М., Споменик Крађорђу Пашка Вучетића, *Наслеђе III*, Београд 2001, 181-191.

Јовановић, М., *Међу јавом и међу сном*, Београд 1992.

Јовановић, М., *Српско сликарство у доба романтизма*, Нови Сад 1976.

Јовановић, С., *Влада Александра Обреновића, Књ.1, 2*, Београд 1934.

Јовановић, С., *Влада Александра Обреновића, Књ.3*, Београд 1935.

Јовановић, С., *Влада Милана Обреновића, Књ.2,3* Београд 1934.

Јововић, Б., Српска војничка етика, *Војно дело I-2/94*, Београд 1994, 146-163.

Јововић, Б., *Српски официри у националној култури*, Београд 1998.

Jovović, B., Tragovima srpske vojničke etike, *Vojnoistorijski glasnik*, god.46, br.1, Beograd 1997, 13-34.

Кадијевић, А., *Естетика архитектуре академизма (XIX – XX век)*, Београд 2005.

Кадијевић. А., О архитектури призренске спомен – чесме Косово (1912) на основу докумената из заоставштине пројектанта Момира Корунковића, *Косовско –метохијски зборник*, 5, Београд 2013, 197-211.

Кадијевић, А., Одједи Првог балканског рата у српској архитектури, Први балкански рат 1912/1913.године: друштвени и цивилизацијски смисао (међународни тематски зборник), Ниш 2013, 127- 144.

Kemp, W., Umjetničko djelo i posmatrač : pristup estetike recepcije u: *Uvod u povijest umjetnosti*, (ur.) Belting, H., Dilly, H., Kemp. W., Sauerlander, W., Warnek, M., Zagreb 2007, 227-243.

Краут, В., Стева Тодоровић (1832 – 1925) - живот и цртачко дело, Зборник за ликовне уметности Матице Српске, бр.18, Нови Сад 1982,103 -130.

Критички термини историје уметности, прир. Нелсон, Р.,Шиф, Р., Нови Сад 2004.

Кузовић, Д., Артиљеријска касарна у Ужицу и њено учешће у развоју града, *Војноисторијски гласник*,бр.1, Београд 2013, 167 – 180.

Кулић, Р., Збирка одликовања Галерије Матице српске и Матице српске, Нови Сад 2014.

Кусовац, Н., Врбашки, М., Грујић, В., Краут, В., *Стеван Тодоровић 1832 – 1925*, Београд - Нови сад 2002.

Lawson, S., Articulation, antagonism, and intercalation in Western military imaginaries, *Security Dialogue* 2011, 42(1), 39 -56.

Лажетић, П., *Војни музеј 1878- 2014*, Београд 2014.

Linch, K., McCormack, M., Defining Soldiers: Britain's Military c.1740/1815, *War History* 2013 20(2), 144 -159.

Љушић, Р., Бојковић, С., Пршић, М., Јововић, Б., *Официри у високом школству Србије 1804 – 1918*, Београд 2000.

Љушић, Р., *Кнежевина Србија*, Београд 2004.

Макуљевић, Н., Визуелна култура национализма и конституисање приватног идентитета, *Годишњак за друштвену историју*, св. 2/3, Београд 2004, 47-63.

Макуљевић, Н., *Османско-српски Београд: визуелност и креирање грађског идентитета : (1815-1878)* , Београд 2014.

Макуљевић, Н., *Уметност и национална идеја у XIX веку: систем европске и српске визуелне културе у служби нације*, Београд 2006.

Марковић, Р., *Војска и наоуружање Србије кнеза Милоша*, Београд 1957.

Медаковић, Д., *Косовски бој у ликовним уметностима*, Београд 1990.

Метик Млађи, П., Контекст, *Критички термини историје уметности*, приредили Р.С. Нелсон, Р.Шиф, Нови Сад 2004, 148-169.

Mikić, O., *Popularna dela srpskog građanskog slikarstva devetnaestog veka*, Beograd 1969.

Милићевић, М., Официри, у: *Приватни живот код Срба у деветнаестом веку*, Столић, А., Макуљевић, Н., (ур.), Београд 2006, 737-758.

Милићевић, М., Петровић, З., *Официрска задруга и систем осигурања живота у Србији и Југославији (до 1941. године)*, Београд 2011.

Милићевић, М., *Реформа војске Србије 1878 – 1900*, Београд 2002.

Милићевић, М., *Српски официри у мемоарским делима. Перо и повест. Српско друштво у сећањима*, Београд 1999.

Милкић, М., Државни и верски празници у Војсци Кнежевине и Краљевине Србије, *Војноисторијски гласник* 1-2/2007, Београд 2007, 7 – 20.

Митровић, А., Европеизација и/или модернизација (десет теза), *Годишњак за друштвену историју*, Год.1, Бр.2, (1994), 143-145.

Mitchell, W.J.T., *Iconology. Image, Text, Ideology*, The University of Chicago Press 1987.

- Mitchell, W.J.T., *Picture Theory. Essays on Verbal and Visual Representation*, The University of Chicago Press 1994.
- Mitchell, W. J. T., *What Do Pictures Want?: The Lives and Loves of Images*, The University of Chicago Press 2005.
- Nathan, J., Nicolaoas, A., The Uniform: a Sociological perspective, *American Journal of Sociology*, Vol.77, No.4, (Jan, 1972), pp.719-730.
- Несторовић, Б., *Архитектура Србије у XIX веку*, Београд 2006.
- Николајевић, Б.С, Србија на париској изложби, *Бранково коло*, 11, 372-374.
- Nineteenth Century Art. A Critical History*, ed. Eisenman, S.F., London 2002.
- Новаковић, С., *Стара српска војска*, Београд 1893.
- Pačić, Ž., *Dekonstrukcija slike, Vizuelne komunikacije – uvod*, Zagreb 2008.
- Пандуровић, В., *Социологија војске*, Српско Сарајево 1999.
- Paret, P., *Imagined Battles: Reflections of War in European Art*, The University of North Carolina Press 1997.
- Пераћ, Ј., *Разгледнице у Србији 1896-1914*, магистарски рад одбрањен на Универзитету у Београду, Филозофски факултет, Београд 2007.
- Поповић, М., *Београдска тврђава - The Fortress of Belgrade*, Београд 2006.
- Поповић, М., *Хералдички симболи на београдским јавним здањима*, Београд 1997.
- Приватни живот код Срба у деветнаестом веку*, прир. А. Столић и Н. Макуљевић, Београд 2006.
- Prošić-Dvornić, M., *Odevanje u Beogradu u XIX i početkom XX veka*, Beograd 2006.
- Радојевић, М., Цивили и официри.Искуство самосталне радикалне странке (1903), *Војноисторијски гласник 1/2008*, Београд 2008, 25 – 37.
- Ратковић – Костић, С, Генералштаб српске војске 1876 – 1903. године, *Војноисторијски гласник 1-2/2003*, Београд 2003, 11-32.
- Ратковић – Костић, С, *Европеизација српске војске 1878 – 1903*, Београд 2007.
- Ратковић – Костић, С, Утицај европеизације српске војске на модернизацијске процесе у држави и друштву крајем 19.века, *Војноисторијски гласник*, 2/2008, 17-35.
- Richardson, J., Seeing, Thinking, Mapping, Moving: Consideration of Space in Visual Culture, *Visual Arts Research*, Vol.32, No.2(63), Ohio 2006, 62-68.
- Rogoff, I., *Studying Visual Culture*, <http://www9.georgetown.edu/faculty/irvinem/theory/Rogoff-StudyingVisualCulture.pdf>
- Royale, T., The Military Kailyard: The Iconography of the Nineteenth – Century Soldier, *Scottish Cultural Review of Language and Literature*, Vol.18, January 1, 2012.
- Самарцић, Д., *Војне заставе код Срба до 1918*, Београд 1983.
- Siegfried, Locke, S., Naked History: The Retic of Military Painting in Postrevolutionary France, *Art Bulletin*, vol.LXXV, No.2, (1993), 235 – 258.

Симић, В., *За љубав отаџбине, Патриоте и патриотизам у српској култури XVIII века*, Нови Сад 2012.

Симић – Константиновић, Љ., Петар Раносавић – Ранос, *Зборник Народног музеја*, св.5, Београд 1967, 435-448.

Симић, Н., Однос између српске књижевности и сликарства у XIX веку, рукопис докторске дисертације, Београд 1955.

Соловјев, А., *Историја српског грба*, Мелбурн 1958.

Sturken, M., Cartwright, L., *Practices of Looking: An Introduction to Visual Culture*, Oxford University Press 2002.

Schneider, N., Umjetnost i društvo: društveno – povijesni pristup u: *Uvod u povijest umjetnosti*, ur. Belting, H., Dilly, H., Kemp, W., Sauerländer, W., Warnke, M., Zagreb 2007, 245-269.

Tanner, J., Karl Mannheim and Alois Riegl: From Art History to the Sociology of Culture, in: *Art History: Contemporary Perspectives on Methods*, ed. Arnold, D., Wiley-Blackwell 2010.

Тимотијевић, М., Ефемерни спектакл за време владавине кнеза Милоша и Милајла Обреновића, *Peristil: zbornik radova za povijest umjetnosti*, br. 31 -32, Zagreb 1988/89, 305-312.

Тимотијевић, М., Јубилеј као колективна репрезентација: прослава 50-годишњице Таковског устанка у Топчидеру 1865. године, *Наслеђе*, бр.9, Београд 2008, 9-49.

Тимотијевић, М., Меморијал ослободиоцима Београда 1806, *Наслеђе*, бр.5, Београд 2004, 9 -34.

Тимотијевић, М., Мит о националном хероју спаситељу и подизање споменика кнезу Михаилу М. Обреновићу III, *Наслеђе*, бр.4, Београд 2002, 45 -78.

Тимотијевић, М., Херој пера као путник: типолошка генеза јавних националних споменика и Валдецова скулптура Доситеја Обрадовића, *Наслеђе*, бр. 3, Београд 2001, 39-56.

Тодић, М., *Историја српске фотографије (1839 – 1940)*, Београд 1993.

Тодоровић, З., Програмска одређења српских владајућих политичких странака (1881 1903), *Војноисторијски гласник* 1/2008, Београд 2008, 9-24.

The Art of Art History: A Critical Antropology, ed. Preziosi, D., Oxford University Press 1998.

The Visual Culture Reader, ed. Nicholas Mirzoeff, London 1998.

Uvod u povijest umjetnosti, ur. H. Belting, H. Dilly, W. Kemp, W. Sauerländer, M. Warnke, Faktura 2007.

Umjetničko dijelo kao društvena činjenica. Perspektive kritičke povijesti umjetnosti, ur. Lj. Kolečnik, Zagreb 2005.

Фуко, М., *Надзирати и кажњавати: настанак затвора*, Нови Сад 1997.

Habermas, J., *Javno mnjenje : istraživanje u oblasti jedne kategorije građanskog društva*, Beograd 1969.

Harris, J., *The New Art History: A Critical Introduction*, Routledge 2001.

Херберт, Џ. Д. *Визуелна култура / визуелне студије*, у: Критички термини историје уметности, приредили Р.С. Нелсон, Р.Шиф, Нови Сад 2004, 536-548.

Car, P., Muhić, T., *Katalog odlikovanja i znakovlja Srbije i Jugoslavije 1858.-1941*, Ljubljana 2008.

Constructing Masculinity, ed. Berger, M., Wallis, B., Watson, S., London, NY 1995.

Čolović, I., *Politika simbola*, Beograd 2000.

Шмале, В., *Историја мушкости у Европи (1450-2000)*, Београд 2011.

Шуица, Н., *Дела 1912 – 1918: каталог уметничке збирке из Војног музеја у Београду*, Београд 1982.

Шуица, Н., *Сликари у Првом балканском рату 1912, Добровољачки гласник*, бр.40, Београд 2012, 177-185.

Наставно-научном већу Филозофског факултета, Београд

На редовној седници Одељења за историју уметности Филозофског факултета у Београду, одржаној 20. III 2015. изабрани смо у Комисију за оцену образложења теме докторске дисертације коју је поднела Бојана Илић, МА, дипломирана историчарка уметности. Задовољство нам је да Већу Филозофског факултета у Београду поднесмо следећи

Реферат о квалификовању кандидата и подобности предложене теме за докторску дисертацију

Основни подаци о кандидату и дисертацији:

Бојана Илић је рођена 1982. године у Сарајеву. Дипломирала је 2006. на Одељењу за историју уметности Филозофског факултета у Београду. Интердисциплинарне мастер студије Менаџмент у култури и културна политика завршила је 2009. у оквиру заједничког програма Универзитета уметности у Београду и Université Lumière Lyon 2. Докторске студије историје уметности на Филозофском факултету у Београду уписала је 2007. Током 2008. добила је стипендију Амбасаде Републике Француске у Београду за обављање стажа у Музејима Белфора у Француској. Бојана Илић од 2012. ради у Војном музеју у Београду, као кустос Збирке униформе и одеће. Служи се активно енглеским и француским, а пасивно италијанским језиком. Бојана Илић је посвећена проучавања уметности и визуелне културе новог доба, као и проблемима музеологије и културног менаџмента. Радна активност у Војном музеју усмерила је њен рад ка проучавању односа визуелне културе и војске. Бојана Илић је објавила више научних радова, који показују њену истраживачку посвећеност и заинтересованост за уметност и визуелну културу XIX века. По свом значају издвајају се текстови *Национална идеја и фунерална култура: гроб Димитрија Давидовића* (Смедеревски зборник, бр. 3, Смедерево 2012, 93-112.) и *Карикатуриста у рату* (Весник, бр. 40, Београд 2013, 369-371).

Горе наведени радови и досадашња активност Бојане Илић показују њену посвећеност научним проучавањима српске уметности новог века и визуелне културе.

Из ове области је и предложена тема докторске дисертације ***Визуелна култура у служби војске Кнежевине и Краљевине Србије 1878-1913.***

Тему дисертације ***Визуелна култура у служби војске Кнежевине и Краљевине Србије 1878-1913.*** коју је Бојана Илић пријавила, сматрамо веома добро утемељеном и изузетно важном. Тема обухвата истраживање и анализирање војничке визуелне културе крајем XIX и почетком XX века на подручју српске државе.

Предмет и циљ дисертације

Предмет истраживања у предложеној докторској дисертацији је функција визуелне културе у војсци државе Србије, у периоду између 1878. и 1913. За потребе војске Кнежевине / Краљевине Србије коришћени су различити видови визуелне културе. Целокупни изглед војника и војних јединица био је дизајниран и визуелно уједињен. Униформе и друге визуелне ознаке, попут застава, доприносили су визуелном јединству војске, али су могли да истичу и хијерархију и припадност државном систему. Од посебне важности била су ликовна дела, слике хероја и херојских смрти, која су показивала примере војничког јунаштва и као таква служила за подстицање борбеног морала. У војсци Кнежевине / Краљевине Србије значајно место заузимала су и дела сакралне визуелне културе - иконе, богослужбени предмети, војничке капеле и цркве. Сакрална уметност је била усклађена са званичним православним хришћанским карактером српске војске. Важан сегмент визуелне културе у служби војске припада архитектонским здањима, која су имала функцију касарне. Архитектонски концепт касарне, као и положај војних објеката у урбаном простору имали су снажан идеолошки карактер.

Циљ истраживања је да прикаже начин функционисања и симболичко значење визуелне културе у војсци Кнежевине / Краљевине Србије у периоду од 1878. до 1913. године. Истовремено, ова дисертација би требала да покаже колика је присутност визуелне културе војске Кнежевине / Краљевине Србије у јавности и њене особености у односу на целокупну визуелну културу Србије крајем XIX и почетком XX века.

Опис садржаја (структуре по поглављима) дисертације

Структура дисертације ***Визуелна култура у служби војске Кнежевине и Краљевине Србије 1878-1913.*** произилази из постављених циљева. У раду треба да се осветле сви

аспекти креирања и функционисања визуелне културе у служби војске. Тако да дисертација уз уводно и завршно поглавље има следећа поглавља: *Државно – друштвени оквири визуелне продукције за српску војску*, *Визуелни идентитет*, *Визуелна култура у служби подизања морала војника* и *Ратна пропаганда и визуелна култура*.

У оквиру поглавља *Државно – друштвени оквири визуелне продукције за српску војску* анализираће се систем функционисања визуелне културе у војсци Србије крајем XIX и почетком XX века. Указаће се на утицај законских и подзаконских аката, владарске идеологије, државне политике, Министарства војске и ангажовања уметника и архитеката у креирању визуелне културе војске.

Поглавље *Визуелни идентитет* посвећено је улози визуелне културе у креирању визуелног идентитета војске Кнежевине / Краљевине Србије.

Пажња је усмерена како ка свим визуелним обележјима који су остваривали идентитет војске, као што су униформе, војне ознаке, мобилијар, заставе и одликовања. Указаће се на војни визуелни идентитет српске војске у служби владарске пропаганде и креирања слике о важној националној институцији.

Поглавље *Визуелна култура у служби подизања морала војника* посвећено је улози слика и скулптура у креирању војничког морала. Слике историјских догађаја и националних хероја, као што су прикази Хајдук Вељка, Карађорђа, Бошка Југовића, Стевана Синђелића, Суводолске битке и Победе Срба над Бугарима код Ћустендила - Велбужда биле су презентоване српској војсци.

Војска је глорификовала националне хероје подизањем споменика, попут споменика Карађорђу на Калемегдану.

У оквиру поглавља *Ратна пропаганда и визуелна култура* пажња ће бити посвећена уметничким делима, која су стварали ратни сликари током Балканских ратова. Сликари попут Драгомира Глишића, Петра Раносовића и Тодора Швракића су ликовно бележили најважније тренутке на бојиштима. Визуелна пропаганда је била реализована и у илустрованим прилозима штампаних издања као што су *Балкански рат у слици и речи* и *Илустрована ратна кроника*.

Основне хипотезе од којих ће се полазити у истраживању

Дисертације Бојане Илић *Визуелна култура у служби војске Кнежевине и Краљевине Србије 1878-1913*. је заснована на следећим хипотезама:

Визуелна култура је важан чинилац изградње идентитета војске Кнежевине / Краљевине Србије.

Војска Кнежевине / Краљевине Србије је била један од носилаца визуелне културе и културе памћења у Србији крајем XIX и почетком XX века. Војска Кнежевине / Краљевине Србије је препознавала и користила визуелну културу као средство у остваривању сопствених циљева.

Употреба визуелне културе од стране српске војске тесно је повезано са потребама војске да јача моралу снагу војника, њене организацијске и институционалне моћи.

Методe које ће се у истраживању применити

Методологија рада у докторској дисертацији, *Визуелна култура у служби војске Кнежевине и Краљевине Србије 1878-1913.* заснива се на савременим историјско-уметничким принципима., разрађеним у оквирима студија визуелне културе, новије тзв. критичке историје уметности и новијих студија културне историје. Предмету истраживања приступиће се са позиција критичких историја уметности чији приступи се заснивају на преиспитивању идеолошке функције дела визуелне културе и повезаности друштва и визуелне продукције, односно испитивању друштвених детерминанти дела визуелних уметности.

Очекивани резултати и научни допринос:

Очекивани резултати предложене докторске дисертације јесу потпуније познавање сложених функција визуелне културе, као што је њена употреба у служби војске. Очекује се да ће бити осветљен важан аспект продукције српске визуелне културе. На тај начин биће остварен научни допринос који ће допринети бољем познавању српске визуелне културе XIX и почетка XX века.

Закључак:

Сматрамо да је тема од велике важности за проучавање и разумевање новије српске уметности, као и да је пажљиво одабрана и научно и методолошки утемељена.

Комисија предлаже Наставно-научном већу да одобри, и упути Стручном већу Универзитета, предлог теме докторске дисертације Бојане Илић ***Визуелна култура у служби војске Кнежевине и Краљевине Србије 1878-1913.***

у Београду, 22. X 2015.

Комисија:

др Александар Кадиевић,
редовни професор
Филозофског
факултета у Београду

др Саша Брајовић, ванредни
професор Филозофског
Факултета у Београду

др Јелена Ердељан,
ванредни професор
Филозофског
факултета у Београду

др Ненад Макуљевић
редовни професор
Филозофског
факултета у Београду
(ментор и писац реферата)